

ULF KRISTERSSON
THOMAS IDERGARD:

För en individuell välfärdspolitik

Moderata Samlingspartiet förordar ett sk voucher- eller checksystem som en lösning på krisen inom de offentliga vård- och omsorgssystemen. Det kan dock inte ses som ett mål i sig då det bygger på fortsatt kollektiv finansiering av välfärdskonsumtionen anser MUF, som förordar en individuell välfärdspolitik.

Efter 1980-talets världsomspännande renässans för frihet, marknadsekonomi och demokrati är det lätt att på tröskeln till ett nytt århundrade bära med sig detta ljusa minne av 1900-talet. Men 1900-talet som århundrade har knappast varit den individuella frihetens, de mänskliga rättigheternas eller marknadsekonomins gyllene epok. Snarare tvärtom. 1900-talet kommer att gå till historien som statens århundrade. Det århundrade som innebar att statens makt i samhället ständigt växte och där statens förmåga att använda denna makt till att göra ont växte snabbare än förmågan att göra gott.

Egentligen kan man se 1900-talets utveckling i den industrialiserade världen som ett enormt socialiseringsprojekt med statsmakten som motor. Förenklat kan sägas att skillnaden blev en socialisering av näringslivet i Östeuropa och Sovjetunionen, men en socialisering av välfärden i Väst. Denna socialisering av välfärden, som här i Sverige blivit mer långtgående än i något annat västerländskt samhälle, går under benämningen välfärdsstaten.

Som moderater och förkämpar för individuell frihet och marknadsekonomi har vi ett uppdrag att bekämpa och avveckla välfärdsstaten. Mot den ställer vi välfärdssamhället, ett samhälle där en mångfald av olika nätverk, gemenskaper och system ger trygghet och välfärd i människors liv. Ett samhälle där staten förvisso spelar en roll för välfärden – men en mindre och en helt annan roll än välfärdsstaten.

För att avveckla välfärdsstaten och låta välfärdssamhället växa fram måste vi inrikta våra ansträngningar på att avskaffa vad som skulle kunna betraktas som den

Ulf Kristersson är ordförande och Thomas Idergard 2:e vice ordförande i MUF.

svenska välfärdsstatens två bärande bjälkar.

Den ena är det höga skattetrycket. Där har vi moderater i årtal verkat för en sänkning. Skatten är både en fråga om välfärd och frihet. Lägre skattetryck ger ökat individuellt rörelseutrymme och ökad levnadsstandard för individer och familjer. Den andra bärande bjälken i välfärdsstaten har vi moderater däremot

Socialiseringen av välfärden, som i Sverige blivit mer långtgående än i något annat västerländskt samhälle, går under benämningen välfärdsstaten.

knappast uppmärksammat i sitt sammanhang eller särskilt engagerat och systematiskt kritiserat; den som kallas "den generella välfärdspolitiken", men som borde benämnas den kollektiva välfärdspolitiken.

Tanken med den kollektiva välfärdspolitiken har varit att politikerna genom höga skatter samlat in en stor del av individernas inkomster för att med dessa pengar bygga upp ett antal offentliga system för produktion och fördelning av välfärdstjänster. Utgångspunkten har varit att alla individer, oavsett ekonomisk bärkraft och försörjningsförmåga, skall omfattas av de av politikerna organiserade välfärdslösningarna. Ingen annan än staten har ansetts kunna svara för att människor faktiskt har det bra.

Det är viktigt att se det höga skattetrycket och den kollektiva välfärdspolitiken som varandras förutsättningar. De är samma andas barn, "tvillingar" inom sam-

ma politiska tankesfär – den socialistiska. Och den ena kan inte avlägsnas utan att den andra också går samma öde till mötes.

Hjälplös och hjärtlös

Den kollektiva välfärdspolitiken är, för att använda Staffan Burenstam Linders förträffliga beskrivning, både hjälplös och hjärtlös. Den är hjälplös därför att den på sikt rycker undan förutsättningarna för sin egen existens. Hela fördelningsmaskineriet – de kollektiva transfereringarna och de stora välfärdsmonopolen bygger ju på att det finns något ekonomiskt värde att fördela. Detta värde utgörs av samhällets materiella produktion, mätt i bruttonationalprodukt och dess tillväxt. Det höga skattetryck och det skattesystem som behövs för att omfördela resurser mellan olika individer men också mellan olika livsstadier hos en individ, hämmar den ekonomiska tillväxten genom att sparande, initiativtagande och företagsamhet missgynnas.

Det är således ingen tillfällighet att de länder som har mest utvecklad statlig omfördelningspolitik också är de som halkar efter i ekonomisk tillväxt, så att de resurser som skall fördelas krymper i förhållande till den kollektiva välfärdspolitiken ambitioner och utfästelser. På detta sätt är den kollektiva välfärdspolitiken dömd till undergång genom sin egen inre logik.

Den svenska modellen handlar inte längre om att ta från de rika och ge till de fattiga, det handlar snarare om att ta från alla och ge till de med de vassaste armbågarna. Systemet gynnar de smarta som dels vet hur man skall begränsa sitt eget bidrag till det allmänna och dels vet att ta

sig fram först till den gemensamma potten. Den äkta marknaden, där pengar är betalningen, har ersatts av ett annat slags pseudomarknad. I den marknaden kan bara de delta som känner spelreglerna, som besitter informationen och kunskaperna och som talar rätt språk. Systemet slår därmed ut dem det var avsett att hjälpa. Ett sådant system kan vi aldrig acceptera.

Två frontlinjer

I det äkta välfärdssamhället finns det två frontlinjer för välfärden och omsorgen, som det heter med den moderata framtidsgruppens terminologi. Den första frontlinjen går i människors "lilla värld", hos individen själv och hennes familj, anhöriga och vänner. Det betyder att det i välfärdssamhället faktiskt skall vara individen som betalar sin sjukförsäkring, sparar för sin pension och betalar sitt eget boende och familjen som ordnar och finansierar omsorgen om barnen och de äldre. Vård- och omsorgstjänster liksom socialförsäkrings- och pensionssystem kommer att erbjudas människor av konkurrerande privata företag på en välfärdsmarknad. Valfrihet och mångfald kommer därför att bli välfärdssamhällets främsta kännetecken. I denna första frontlinje saknar staten och politiken helt inflytande.

Det är också i denna första frontlinje som människors frivilliga hjälp och stöd till andra, både inom och utom den egna bekantskapskretsen kan utvecklas och kanaliseras. För den kollektiva välfärdspolitikens förespråkare är privat välgörenhet ett fult ord. Och det är ju förstäligt om man tror att medmänsklighet och om-

tanke endast kan tvingas fram genom beskattning. Men det tror inte vi. Vi vet att människor bryr sig om varandra utan att behöva kommenderas till det. Vi vet också att möjligheten för denna omtanke att kunna utvecklas till ett väl fungerande nätverk av enskilda välgörenhetsinitiativ kommer att öka när skatterna sänks.

Det är i den andra frontlinjen som staten kommer in. Det är först när välfärdens första frontlinje inte finns eller inte klarar av människors behov av hjälp som välfärdspolitikerna skall ta vid. Men då skall

Det är viktigt att se det höga skatetrycket och den kollektiva välfärdspolitikerna som varandras förutsättningar.

den göra det med kraft, med resurser och med engagemang för dem som behöver dess stöd. Detta skall ske genom en individuell välfärdspolitik, som innebär att det offentliga stödet utgår till individer alltefter deras behov.

En sådan individuell välfärdspolitik kommer att ha större förutsättningar att klara sina uppgifter än den kollektiva. I stället för att ägna kraft åt att fördela pengar fram och tillbaka hos en och samma person, kan den individuella välfärdspolitikerna genom en låg beskattning kanalisera pengarna till dem som verkligen behöver dem. De som av olika skäl, som t ex, handikapp, långvarig arbetslöshet eller sjukdom, inte kan betala sin egen sjukförsäkring eller sitt eget boende, skall vara förvissad om att hjälp för detta alltid finns att tillgå hos det offentliga. En individuell välfärdspolitik är nödvändig för

att främja både friheten och välfärden i samhället.

För oss moderater är kampen mot den kollektiva välfärdspolitiken och för en individuell sådan, ytterst en moralisk strid. För trots att socialismens praktiska tillämpning definitivt förlorat sin glans, äger många av socialismens grundantaganden fortfarande ett högt moraliskt anseende långt utanför socialismens egna led.

Den svenska modellen handlar inte längre om att ta från de rika och ge till de fattiga, det handlar snarare om att ta från alla och ge till de med de vas-saste armbågarna.

Främst gäller det tanken på att politiker-styrd och tvångsmässigt finansierad och fördelad välfärd är den enda förutsät-ningen för att alla människor skall kunna leva ett gott liv. Men vi vet att det inte är så. Därför är det också vår skyldighet att i den politiska debatten visa på detta.

Vouchersystemet

Moderata Samlingspartiet har under lång tid som lösning på krisen inom de offentliga vård- och omsorgssystemen föreslagit införandet av ett sk voucher- eller checksystem. Alltså ett system där finan-

sieringen av välfärdstjänsterna även fort-sättningsvis är kollektiv, men där de of-fentliga bidragen relateras till individuella preferenser i stället för politiska. Det finns många argument för ett sådant system, men det kan inte ses som ett mål i sig.

Det checksystem som partiet förordar bygger ju på fortsatt kollektiv finansiering av alla människors välfärdskonsumtion. Det betyder alltså att den kollektiva väl-färdspolitiken grundfundament — den kollektiva, generella finansieringen — kvarstår, och alla problem, såväl princi-piella som praktiska, med den. Politiker-na kommer även i ett sådant system att bygga sitt agerande på att de flesta männi-skor inte är kapabla att betala sin sjukför-säkring eller barnomsorg själva. Då kan man också fråga sig vad som blev av de sänkta skatterna.

Checksystemet kan vara bra — om det används som ett steg på vägen mot en to-tal omläggning av välfärdspolitiken. Men målet är inte ett checksystem med lite mer individuella val inom ramen för ett kol-lektivistiskt tänkande i övrigt. Målet är att den kollektiva välfärdspolitiken i alla dess former och skepnader måste göra andra förlegade och felaktiga socialistiska sy-stem sällskap på historiens skräp hög. Först då finns möjligheten för framväxten av det välfärdssamhälle där det är männi-skorna själva som i så stor utsträckning som möjligt — enskilda eller tillsammans — skapar det goda livet.